

ESA JUNTUNEN

TAMMI

VUODEN
SIJOITTAJA
2023

VAURASTU

VIISAASTI

RAHATAIDOT HALTUUN

Esa Juntunen

VAURASTU
VIISAASTI

RAHATAIDOT HALTUUN

TAMMI

HELSINKI

KAAVIO S. 512: MIKA KETTUNEN

© ESA JUNTUNEN JA TAMMI 2024

TAMMI ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ

ISBN 978-952-04-6038-9

PAINETTU EU:SSA

SISÄLLYS

Johdanto	15
Kenelle tämä kirja on tarkoitettu?.....	17
Suurin osa siitä, mitä olet oppinut rahasta, ei todennäköisesti pidä paikkaansa.....	19
Rahatarinat muokkaavat elämäämme	20

OSA I. RAHAN VALLASTA

---

1. Raha on tabu	25
Vauraus ei ole absoluuttista	28
Jos et puhu rahasta, joudut sen valtaan	30
2. Rahan puute syö meitä sisältä	34
Pelkkä raha ei ratkaise rahaongelmia.....	42
3. Ihmiset ympärilläsi tekevät sinusta rikkaan tai köyhän 46	
Suomalaiset kokevat olevansa keskiluokkaa, mutta Suomikin on luokkayhteiskunta.....	48
Sosioekonominen luokka periytyy, joten siitä on tehtävä läpinäkyvää	51
Sosioekonominen asema vaikuttaa käsityksiin mahdollisuuksista ja muista ihmisistä.....	54
Oma rahatarinani: pyrkyrin elämää	57
Oma normaali määrittää käsityksen rahasta, mutta käsitystään voi muuttaa.....	61

Rahamuistojen vaikutus rahakäsitykseen	70
Rahatarinat, joita kerromme itsellemme	72
4. Raha ja ihmissuhteet	76
Vanhemmat ja raha	76
Ystävyys ja raha	78
Raha ja parisuhde	80
Raha ja sinä	85
Vaurastumisesi ei ole muilta pois	86
Mikä on oikeasti mahdollista sinulle?	87
Muutokseen tarvitaan vain avointa mieltä ja hieman liikenevää aivokapasiteettia	88
Lopuksi – eli aluksi	90

OSA II. KULUTA VÄHEMMÄN

---

5. Miksi kulutamme niin kuin kulutamme?	95
Hedoninen oravanpyörä: kun mikään ei riitä	95
Kulutus lisää kulutusta	98
Kaupallistamisen lyhyt historia, eli miten sinut saadaan kuluttamaan enemmän	100
6. Kohtaa totuus: oma kulutuksesi	109
Tuumasta toimeen	112
Oman kulutuksen seurannan aloitus	115
Tutustu kulutukseesi – eli itseesi	116
Seuraa koko talouttasi ja löydä säästöprosenttisi	117
7. Kolme tietä oman kulutuksen haltuunottoon	121
Vaihtoehto 1: Vietä minimalistipaasto	121
Vaihtoehto 2: Kulutuksen vähentäminen asteittain	129
Vaihtoehto 3: Budjetointi on suunnitelmallisen ihmisen paras ystävä	132
Käytännön keinoja oman kulutuksen hallinnan helpottamiseen	134

Puskurirahasto – vaurastumisen takaaja	137
Merkityksellinen kuluttaminen ja materiaasta luopuminen	138
8. Hyvinvointi lisää pahoinvointia	144
Luksus pakenee keskiluokkaa	146
Kulutan, olen siis onnellinen?	152
Miksi kulutus lisää pahoinvointia?	156
Ajattele lapsia – kuluta vähemmän!	160
Itsestään selvilläkin asioilla on arvo	163
Jos haluat käyttää rahaa, käytä se muihin ihmisiin	164
9. Kuinka paljon on tarpeeksi?	167
Totuus ihmisarvoisesta elämästä ja kuluttamisesta	170
Kulutan, eli kuulun joukkoon	171
Mikä on sinun taloudellinen turvasi?	173
Kuinka vähän on tarpeeksi?	176
Avaimet onnelliseen elämään löytyvät vähäisestä kuluttamisesta	178
10. Terveellinen ruoka ei ole kallista	181
Miksi syömme kalliisti ja epäterveellisesti?	182
Näin vähennät ruokakauppakulujasi	185
Kuinka iso euromääräinen ero ruokakuluilla voi oikeasti olla?	189
11. Triviaaleista kulutus päätöksistä merkittäviin	192
Keskity kulutuksessa siihen, mikä merkitsee	193
Ymmärrä pihiyden vaihtoehtoiskustannus	199
Merkittävät kulutus päätökset, triviaalit kulutus päätökset	200
Hankalaksi heittäytyvä kuluttaja pääsee halvemmalla ...	203
Vastuullinen kuluttaminen syntyy tarpeiden mukaisesta kuluttamisesta	205

OSA III. OMISTA JA OTA VELKAA OIKEIN

---

12. Valkoinen norsu tuhoaa taloutesi	209
Omaisuus, joka tuhoaa varallisuutta.....	210
Omaisuus, joka luo varallisuutta.....	213
Tilkitse taloutesi reivät tiedostamalla omaisuutesi tyypit	214
Mikä on nettovarallisuutesi?	215
Vaurastuminen ja vauraana pysyminen ovat eri taitoja..	216
Valkoinen norsu on jokaisen yllättävän kulun alkusyy ..	219
Opi erottamaan omaisuuslajit toisistaan	220
13. Hyvä velka, paha velka.....	223
Velan ottamisen perusteet.....	223
Velka, joka kannattaa ottaa: opintolaina	228
Opintolainan käyttötarkoituksia: eläminen, ASP-tili ja sijoitukset	231
Velat, joita on joskus välttämätöntä ottaa: asuntolaina..	234
Velat, joita on joskus välttämätöntä ottaa: autolaina	236
Velat, joita pitää välttää kaikissa tilanteissa.....	237
Hyvä vai paha velka?	240
14. Koti – kuluerä vai sijoitus?.....	242
Asuntohissi – etuoikeus, jota ei kaikilla sukupolvilla ole	243
Omistusasumisen hyödyt ja haitat.....	245
Vuokra-asumisen hyödyt ja haitat.....	247
Kaiken keskiössä on vaihtoehtoiskustannus	250
Mitä itse omistan ja miksi?	254
Pitäisikö ostaa omistusasunto vai asua vuokralla?	256
15. Vakuuta se, mitä sinulla ei ole varaa menettää	259
Työttömyyskassa	260
Koti-irtaimistovakuutus	261
Kodin rakennusvakuutus.....	262
Matkavakuutus	262

Ajoneuvojen vakuuttaminen	263
Metsävakuutus	264
Eläinvakuutus	264
Tapaturmavakuutus.....	265
Sairauskuluvakuutus.....	266
Henkivakuutus.....	267
Vakuutukset, joita ei kannata ottaa.....	267
Testamentti ja sijoitusvakuutus.....	267
Avioehto.....	268
Vakuutus ei ole tarpeellinen, kunnes se on korvaamaton	269
Ymmärrä kulutuksen ja omistamisen kokonaismerkitys taloudellesi ja tee rahasta arkipäiväistä	270

OSA IV. TIENAA ENEMMÄN

---

16. Missä on lasikattosi?	275
Kuka on oikeasti hyvätuloinen?	278
Emme pysty mihin vain, mutta pystymme aina parempaan	280
Rahan tekemisen ei pitäisi olla tabu.....	285
17. Nykyisen osaamisen maksimoiminen	288
Kaikki lähtee itsetuntemuksesta.....	290
Mitkä ovat taitosi ja vahvuutesi?	291
Lähes kaikki tieto on ilmaista, on vain opiskeltava.....	293
Maksimoi osaamisesi keskittymällä oikeisiin asioihin....	295
Oppiminen ei lopu kouluun	297
Oma-aloitteinen opiskelu takaa nousun huipulle.....	300
Tiedosta työelämän realiteetit.....	300
18. Uralla eteneminen	305
Kaikki työ on arvokkaampaa kuin miltä näyttää.....	308
Tartu rohkeasti tilaisuuksiin ja ole oman onnesi seppä..	310

Hanki hyvä mentori tai esihenkilö.....	313
Ole ovelampi.....	317
Verkostot auttavat uratikkailta ylöspäin	322
Ole erilainen – sano kyllä.....	323
Ole röyhkeämpi	325
Ole läsnä, älä etänä.....	326
Ole kärsivällinen opportunisti	327
Joskus on astuttava askel taaksepäin päästäkseen eteenpäin	328
Toimialat ja osaaminen.....	330
Uratykki, suuntaa katseesi maailmalle	331
19. Ammattiprofiilin rakentaminen ja esiin tuominen	335
Työhakemuksen ja CV:n kirjoittaminen.....	337
Tee LinkedIn-profiili	343
20. Työnhakua kaikissa elämäntilanteissa.....	350
Työnhaku työttömänä.....	350
Työnhaku opiskelijana.....	353
Työnhaku vastavalmistuneena	354
Työnhaku uran edistämiseksi tai palkan korottamiseksi	355
Työnhaku, kun haluaa vain pois nykyisestä työstä	357
Työnhaku vanhempainvapaan tai muun tauon jälkeen.	357
Työnhaku uraa vaihtaessa	358
Työnhaku ylipätevänä ja hyvin kokeneena.....	360
Verkostot auttavat kaikenlaisten työpaikkojen haussa ...	360
Suurin osa työpaikoista on piilotyöpaikkoja	361
Headhunterin kohteeksi – miten teet itsestäsi houkuttelevan työntekijän.....	363
21. Palkankorotuksesta neuvottelemisen	366
Miten saa rohkeutta pyytää lisää palkkaa?.....	368
Miten palkankorotusta pyydetään nykyisessä työtehtävässä?.....	370
Palkkaneuvottelu askel askeleelta	372
Taulukkopalkka ei ole aina tiiliseinä	377

Älä hakkaa päätäsi seinään, vaan kierrä se	378
Palkankorotus ei ole ainoa palkinto, minkä voi saada ...	379
Uudessa työssä aloitat puhtaalta pöydältä – ota tästä kaikki irti	380
Kaksi palkkaneuvottelutarinaa.....	382
22. Työelämän kirjoittamattomat säännöt	385
Säännöt pitää ymmärtää ennen kuin niitä voi rikkoa....	385
Ulkonäöllä on merkitystä	386
Tehokkuusoravanpyörä – työtä tekemällä työt lisääntyvät	390
Parkinsonin laki pätee useammin kuin myönnämme....	391
Monet lapsuudessa opitut taidot tekevät meistä huonompia työntekijöitä.....	391
Luotettavuus on tärkein työelämätaito	394
Työelämä on nurinkurista	395
Ikäsyryntä on todellista	396
Älä ole työn sankari äläkä uhri.....	397
”En tiedä” on työelämän aliarvostetuin sanapari	398
Kaikille löytyy monia unelma-ammatteja	399
Aamuihmisten tyrannia.....	400
Pessimismi kuulostaa fiksummalta kuin se on.....	401
Hyvät esiintymistaidot eivät korvaa asiantuntijuutta, mutta ovat hyödyllisiä	402
Älä vältä virheitä, vältä huonoja lopputuloksia.....	403
Joskus luovuttaminen on ainoa oikea vaihtoehto	404
Hyvät vuorovaikutustaidot ovat eduksi uralla kuin uralla.....	404
Työtä tehdään rahan takia, ja se pitäisi pystyä sanomaan ääneen	406
23. Yrittäjyyden monet puolet.....	408
Yrittäminen on aina riski.....	410
Yrittäjällä ei ole etuja, joita palkkatyöläiset pitävät itsestäänselvyyksinä	410

Yrittäjän on oltava naiivi optimisti	412
Ideoita ja tarpeita on maailmassa loputtomasti	415
Vaikuttajat, sosiaalinen media ja modernit digiyrittäjät	417
24. Sivutulot	419
Erikoistuminen vai monta eri tulovirtaa?	420
Löydä oma nichesi	421
Passiivinen tulovirta – märkä uni.....	423
Skaalautuvaa sivutuloa hakemassa	425
25. Raha, työ ja merkitys	427
Arvot eivät muutu rahaksi	427
Asuinpaikalla on väliä.....	429
Hae mielekästä työtä – palkka on surkea motivaattori ..	430
Koulutus on oikotie hyväpalkkaiseen työhön.....	432
Toimialat eivät ole tasa-arvoisia – sykliset ja defensiiviset toimialat.....	434
Vastuunkantajia ei ole koskaan liikaa.....	435
Voit menestyä työelämässä sekä huippuasiantuntijana että generalistina	437
Uusi teknologia ei vie työtäsi, vaan ihminen, joka osaa käyttää uutta teknologiaa	438
26. Optimoit verosi ja maksimoi tulosi	441
Verotuksen perusteet kuntoon.....	442
Tuloja voi kasvattaa hankkimalla työn, josta saa verovapaita tuloja	444
Tehokkaan vero-optimoinnin ei tarvitse olla monimutkaista.....	445

OSA V. SIJOITA YKSINKERTAISESTI
JA SÄÄNNÖLLESTI

---

27. Viisas sijoittaja vaurastuu väistämättä	449
Lottokansasta vauraaksi kansaksi	450
Miksi suurin riski on jättää sijoittamatta?	454
Rahan puute	456
Finanssialan ja osakemarkkinoiden epävakaus, huonot sijoituskokemukset ja riskin pelko.....	457
Epäluottamus sijoituspalvelujen tarjoajaan ja sijoitustuotteiden monimutkaisuus	459
Rahat tarvitsee heti.....	460
Sijoittamisen aloittamisen vaivalloisuus ja kiinnostuksen ja tiedon puute	460
Itsevarmuuden puute	461
Huono mielikuva sijoittajista.....	462
Vain pitkjänteinen sijoittaminen on järkevää	463
Sijoittamisen täytyy olla merkityksellistä	468
28. Sijoittamisen aloittaminen, askel askeleelta.....	470
Indeksisijoittaja voittaa aina	470
Ala sijoittaa, päättä summasi.....	473
Valitse passiiviset osakeindeksirahastot oman makusi mukaan, mutta yksinkertaisesti	477
Mitä voit odottaa sijoituksiltasi, ja miten kokonaistaloutesi vaikuttaa niihin?.....	484
Tärkeintä on aloittaa	486
29. Pankki on palveluntarjoaja, ei ystävä	488
Vedä piuha irti niistä rahastoista, jotka sinulla jo on	493
Suomen suosituimmat rahastot ovat surkeita sijoituksia	494
30. Sijoitustapoja eri elämänvaiheisiin	499
Itsenäistymis- ja opiskelijavuodet (ikävuodet 16–27)	501
Nuori aikuisuus ilman lapsia (ikävuodet 27–35).....	502

Nuori aikuisuus lasten kanssa (ikävuodet 27–35)	503
Ruuhkavuodet lapsiperhearjessa (ikävuodet 35–50).....	504
Ruuhkavuodet ilman lapsia (ikävuodet 35–50).....	505
Keski-ikä (ikävuodet 50–67 vuotta).....	506
Eläkevuodet	508
Sijoittajan muistilista kaikkiin elämänvaiheisiin.....	509
Lapselle sijoittaminen.....	510
Sijoitusten myynti – mitä tulee ottaa huomioon?	511
31. Sijoitusmaailma tarjoaa loputtoman buffetpöydän –	
valitse viisaasti	519
Käteinen	519
Muut rahastot, ETF:t ja osakkeet	520
Sijoitusasunnot.....	520
Metsä.....	524
Digitaaliset omistukset ja kryptovaluutat.....	527
Raaka-aineet.....	529
Taide ja keräilytavarat.....	530
Mitä uudempaa ja jännittävämpää ja mitä suuremmat	
lupaukset, sen vaarallisempaa	531
Mitä jos muut vaihtoehtoiset sijoitukset alkavat	
kiinnostaa?	532
Epilogi: Löydä tasapaino.....	534
Mitä on todellinen vauraus?	536
Kun rahataidot ovat hallussa, rahaa ei tarvitse ajatella...	542
Ole radikaali – kulje suorinta reittiä tasapainoiseen	
elämään.....	543
Käärinliinoissa on taskut	548
Elät vain kerran – ota siis riski vaurastua	549
Kiitos!.....	553
Liitteet.....	555
Viitteet	583

Johdanto

Kävin taannoin kaksi mielenkiintoista keskustelua kahden eri henkilön kanssa peräkkäisinä päivinä. Keskusteluissa puhuimme elämästä, ja niinpä tulimme puhuneeksi myös minun elämänvaiheistani. Toisessa keskustelussa keskustelukumppanini totesi: ”Olet kyllä ehtinyt tehdä elämässäsi vaikka mitä.” Toisessa keskustelussa keskustelukumppanini puolestaan totesi: ”Olet joutunut varmaan luopumaan elämässäsi paljosta päästäksesi tuohon pisteeseen.” Mikä keskusteluja erotti? Se, että toisessa puhuttiin rahasta, toisessa ei.

Tämä kirja ei ole kirja vain rahasta. Tämä on kirja elämästä. Olen kirjoittanut rahasta vuosikymmenen ajan ja käynyt aiheesta keskusteluja tuhansien eri elämänvaiheissa ja taloudellisissa tilanteissa olevien ihmisten kanssa. Kulunut vuosikymmen on opettanut minulle, että raha soluttautuu elämässä kaikkialle: perhe- ja kaverisuhteisiimme, työelämäämme ja harrastuksiimme, unelmiimme ja painajaisiimme. Raha on sekä mahdollistaja että uhka, niin stressin kuin ilonkin aihe. Se ulottaa valtansa kaikille elämämme osa-alueille, vaikka emme sitä edes huomaisi.

Rahassa on pohjimmiltaan kyse hyvin yksinkertaisesta asiasta. Jos hallitset rahaa, se on voimakas työkalu, jota käyttämällä voit saavuttaa elämässäsi melkein mitä vain ja pystyt

rakentamaan itsellesi omien arvojesi mukaisen, hyvän elämän. Jos taas et hallitse rahaa, se hallitsee sinua. Tällöin olet rahan ja rahataidot hallitsevien armoilla rahan näkymättömässä vankilassa. Jos olet joskus elänyt elämää, jossa raha sanelee päätökset, tiedät, miten vaikeaa silloin on elää hyvää elämää.

Kun 19-vuotiaana armeijan käytyäni muutin pois kotoa, en tiennyt mitään niistä asioista, joista tässä kirjassa kirjoitan. Elin opinto- ja asumistuella – 460 eurolla kuukaudessa – ja varalisuuteni muodostui kesätöistä ja harrastuksista keräämistäni muutamasta tuhannesta eurosta. Nyt 33-vuotiaana tätä kirjoittaessani nettovarallisuuteni on yli puoli miljoonaa euroa ja tienaan enemmän kuin vanhempani tienasivat koskaan yhteensä. Miten olen päätynyt tähän tilanteeseen?

On myönnettävä, että matka ei ole ollut helppo. Olen oppinut sen aikana rahasta ja vaurastumisesta valtavasti, ja mukaan on mahtunut myös lukemattomia vastoinkäymisiä ja virheitä. Keräämäni opit olen koonnut tähän kirjaan ja kerron, miten sinäkin voit hyödyntää niitä omassa elämässäsi.

Raha on laaja ja monimuotoinen aihe. Sen vuoksi olen jakanut kirjan viiteen osaan. Ensimmäinen osa käsittelee rahan valtaa ja vaikutusta meihin ja ihmissuhteisiimme. Toinen osa etsii vastauksia kysymykseen, miten voimme kuluttaa vähemmän. Kolmannessa osassa käydään läpi, miten omistaminen ja velanotto liittyvät – joskus yllättävilläkin tavoilla – taloutemme tasapainoon ja miten niitä voidaan käyttää vaurastumiseen tai köyhtymiseen. Neljäs osa keskittyy taidoista vaikeimpaan eli kysymykseen, miten voimme tienata enemmän. Kirjan viidennessä osassa perehdytään sijoittamiseen ja siihen, miten jokainen meistä voi vaurastua sijoittamalla yksinkertaisesti ja vähäriskisesti. Lopuksi pyrimme löytämään tasapainon.

Jokaisessa osassa käsitellään aluksi mielikuviamme. Millaisena me koemme kulloisenkin näistä aihepiireistä ja miksi?

Raha on edelleen tabu, ja sen ympärillä liikkuu paljon väärää tietoa ja väärää uskomuksia. Vasta kun harhaluulot on ensin korjattu, tämän kirjan vinkit voidaan ottaa tehokkaaseen käyttöön. Tarkoitukseni onkin tarjota lukijalle ennen kaikkea käytännön työkaluja oman taloudellisen tilanteen parantamiseen talouden jokaisella osa-alueella.

Rahataidot ovat ajattomia. Maailma ja talous ympärillämme muuttuvat vuodesta toiseen, mutta ihmisten rahaan liittyvä käytös ei ole muuttunut miksiäkään vuosituhansissaakaan. Rahankäyttö ei vaadi erityisiä matematiikan taitoja tai kirjaviisautta. Lähinnä tarvitaan silkkaa maalaisjärkeä, joka usein kuitenkin unohtuu kulutus- ja huomioyhteiskuntamme arjessa. Niinpä kaikkien on mahdollista ottaa rahataidot haltuun. Useimmat meistä myös tietävät, mitä rahalla pitäisi tehdä – emme vain tiedä tarkalleen, *miten* se tehdään. Onneksi rahataidoissakin yksinkertainen on kaunista, ja niinpä voi sanoa, että tässä kirjassa esitellyt taidot ovat kenen tahansa opittavissa.

Rahataidoissa on kyse itsetuntemuksesta. On pysähdyttävä peilin eteen pohtimaan, miksi ajattelemme rahasta niin kuin ajattelemme, miksi käyttäydymme rahan kanssa niin kuin käyttäydymme ja miten voimme tarpeen vaatiessa muuttaa käyttäytymistämme. Muutos vaatii aina myös itsetutkiskelua, johon pyrin myös antamaan työkalut. Kuten tulet huomamaan, monessa kohtaa oman talouden haltuunotto ja vaurastuminen vaativat ennen kaikkea totuttujen ja opittujen normien kyseenalaistamista sekä asioiden uudelleenoppimista.

Kenelle tämä kirja on tarkoitettu?

Olen kirjoittanut tämän kirjan kaikille, jotka haluavat ottaa kopin omasta taloudestaan ja jotka haluavat vaurastua tai vain saada uusia näkökulmia henkilökohtaisen talouden hoitoon.

Rahataitojen haltuunotossa iällä, sukupuolella, koulutuksella, elämäntilanteella, ammatilla tai taloudellisella lähtötasolla ei ole väliä, koska rahataitojen opettelu on mahdollista kaikille.

Olitpa siis missä tahansa elämänvaiheessa tai millaisessa taloudellisessa tilanteessa hyvänsä, kirjan oppeja noudattamalla päädyt lopulta parempaan paikkaan, niin taloudellisesti kuin elämänlaadullisesti. Ja sanottakoon nyt heti alkuun tämäkin: hyvät taloustaidot tuovat mukanaan myös onnea. Henkilökohtaisessa taloudessa kaikki ei ole vain itsestä kiinni, eikä tämä kirja yksinään pysty myöskään esimerkiksi nostamaan sinua pois syvästä pikavippikierteestä. Uskon silti, että sellaisessakin elämäntilanteessa teoksen lukemisesta on hyötyä.

Tämä kirja palvelee lähes kaikkia suomalaisia, koska melkeinpä jokainen meistä kuluttaa ja tienaa rahaa tavalla tai toisella ja jokainen pystyy parantamaan omaa taloudellista asemaansa. Jokaisella meillä voi myös olla erilaisia motivaatioita ottaa rahataidot haltuun. Kyse voi olla omasta mielenrauhasta, omien lasten tulevaisuudesta, tulevan eläkkeen epävarmuudesta, uteliaisuudesta aihepiiriä kohtaan tai vain silkasta halusta vaurastua. Kaikki syyt ovat yhtä valideja. Lisäksi jokaisella – etenkin Suomessa – voi olla tarpeeksi. Perinteisessä talouskirjallisuudessa käsitellään pääasiassa kulutusta ja pitkäjänteistä sijoittamista, mutta haluan kirjassa antaa lukijalle työkalut myös oman tulopotentialin parantamiseen sekä omistamisen ymmärtämiseen. Tulopotentiali on meillä kaikilla lähes rajaton, mutta rahaa voi ja kannattaa säästää vain tiettyyn pisteeseen asti. Tarpeellisen ja tarpeettoman raja tulee vastaan yllättävän nopeasti.

Jotkut kirjan ajatuksista saattavat vaikuttaa alkuun sokeeraavilta tai suorastaan toteuttamiskelvottomilta. Monesti avoin rahapuhe aiheuttaa aluksi ahdistusta ja laukaisee puolustusreaktion. Siksi toivon lukijalta ennen kaikkea avointa mieltä.

Olen itse käynyt rahataitojeni ja -uskomusteni kanssa henkistä taistelua ja tehnyt täysin saman, puolustusreaktioiden ja kieltämisten täyttämän matkan, jolle olet tämän kirjan myötä lähdössä. Sen kokemuksen pohjalta voin sanoa, että omalta mukavuusalueelta poistuminen ja vanhojen ajattelutapojen haastaminen kannattavat aina.

Suurin osa siitä, mitä olet oppinut rahasta, ei todennäköisesti pidä paikkaansa

Olen 90-luvun laman lapsi, ja kotoa rahasta saamani oppi oli yksinkertainen: laina on pahasta, työtä tekemällä ei rikastu, ja sijoittaminen on riskialtista rikkaiden puuhaa. Siinä se. Paitsi että nämä väitteet ovat faktuaalisesti epätosia, ne myös haittaavat merkittävästi rahataitojen opiskelua. Valitettavasti kotoa saamani oppi on muodossa tai toisessa sukupolvikokemus, ja moni muukin suomalaissukupolvi on saanut suunnilleen saman tai vieläkin suppeamman talouskasvatuksen, joka ohjaa täysin väärille urille.

Meillä kaikilla on rahasta jonkinlainen käsitys, joka on kasvatuksen ja ympäristön muokkaama. Suurimmalla osalla se on kuitenkin virheellinen ja haitallinen vaurastumisen tiellä. Rahapuhe ei ole ollut Suomessa avointa, minkä vuoksi valtaosa meistä on saanut vain vajavaisen rahakasvatuksen, jos sitäkään. Moni esimerkiksi pitää rahaa ”turhana” tai ”kylmänä” tai katsoo, ettei rahalla ole itselle mitään merkitystä. Tästä huolimatta me kaikki vaihdamme rahaan jatkuvasti tärkeimpiä resurssijamme – aikaamme ja energiaamme. Emme aina edes ymmärrä, kuinka arvokasta raha meille tosiasiaa on.

Viime vuosina kiinnostus rahataitoja ja rahakasvatusta kohtaan on alkanut viritä vihdoinkin myös Suomessa, ja siksi todennäköisesti sinäkin olet tämän kirjan valinnut. Se on

ilahduttavaa, sillä omaa matkaani aloittaessani niistä tuskin edes puhuttiin. Tekemistä on kuitenkin edelleen paljon.

Rahatarinat muokkaavat elämäämme

Myllykosken paperitehtaalla suurimman osan elämästään trukkikuskina työskennellyt Olavi Pokki ehti kerryttää elämänsä aikana 2,9 miljoonan euron varallisuuden. Miten perheellinen, koko elämänsä keskituloinen Olavi pystyi saavuttamaan multimiljonääristatuksen, kun suurin osa saman palkkatason suomalaisista elää vain palkkapäivästä toiseen? Samanlaisia tarinoita Suomessa riittää. Tuovi Rinne, Martti Pekari, Ismo Partanen, Onni Lindfors, Viljo Mustajärvi ja Jarno Karppi¹ – he kaikki olivat päälle päin aivan tavallisia keskiluokkaisia suomalaisia, jotka tekivät keskiluokkaisia suomalaisia töitä maanviljelijänä, ohjelmoijana, opettajana, hissityöntekijänä ja trukkikuskina, mutta heitä yhdisti yksi asia: he olivat miljonäärejä.

Miksi suurin osa samanlaisia töitä tekevistä suomalaisista ei ole multimiljonäärejä, ja miksi monella samanlaisia töitä tekevällä on arjessaan rahan kanssa jopa tiukkaa? Ero on rahataidoissa. Jos olet keskiluokkainen suomalainen, kuten noin 70 prosenttia suomalaisista on, seuraamalla tässä kirjassa asetettuja askelmerkkejä sinustakin voi tulla miljonääri – sikäli kuin kirjan lukemisen jälkeen yhä todella haluat miljonääriksi. Ja mitä nuorempi olet, sitä todennäköisempää se on.

”Duunarina miljonääriksi” on tuiki tavallinen, mutta jostain syystä harvemmin kerrottu suomalainen tarina. Vielä vähemmän kerrotaan rahataitojen nurjasta puolesta: siitä, että ilman rahataitoja mikään määrä rahaa ei ole tarpeeksi. Rahataidoton pystyy ajautumaan vararikkoon tulotasosta riippumatta.

Kuuluisa kotimainen esimerkki jälkimmäisestä on Jaakko Rytsölä, joka nousi julkisuuteen vuosituhannen vaihteessa

vietyään veljensä kanssa perustamansa Saunalahti-nimisen yrityksen pörssiin. IT-huuman kiehuessa kuumimmillaan Rytsölä antoi veljensä kanssa suomalaiselle IT-huumalle kasvot. Pörssi-listaamisesta saamiaan rahojaan hän käytti niin kuin mielikuviemme miljonäärit käyttävät: näyttävästi ja tuhlailevasti. Hän lensi syntymäpäivänään hävittäjällä Venäjällä, esiintyi Image-lehden kannessa kultamaalilla maalattuna ja poseerasi kameroille harvinaisen Lamborghini-autonsa kanssa. Media luonnollisesti uutisoi kaikesta näyttävästi, koska kaikki tämä oli uutta ja ihmeellistä 2000-luvun alun Suomessa. Lopulta IT-kupla puhkesi ja Saunalahden osakkeiden arvo romahti. Lamborghinikin myytiin. Vuonna 2003 Rytsölä teki henkilökohtaisen konkurssin. Nykyään hän työskentelee IT-alalla ja on saanut taloutensa järjestykseen. Vuonna 2020 hän totesi haastattelussa, että haluaa opettaa lapsilleen etenkin järkevää rahankäyttöä.²

Timo Ruuska puolestaan kertoi vuonna 2021 rohkeasti oman tarinansa. Se opettaa rahataitojen tärkeydestä ja tasa-arvoisuudesta enemmän kuin mikään muu tuntemani tarina.

Ruuska sai vuonna 2006 perheyrityksen myynnistä lähes kymmenen miljoonaa euroa. Kun rahat olivat tilillä, hänen kaverinsa ihmetteli, miksi mies edelleen ajoi käytännöllisellä seitsemänpaikkaisella maastoautollaan. Kaveri oli varma, että Porschellahan Ruuska kuitenkin halusi ajaa. Ruuska havahtui: ”Tuumin, että siinä oli ajatusta. Olin peräsuoli pitkänä juosut yli puolet elämästäni ja nyt olisi aika nauttia minun työni hedelmistäkin”, hän kuvaa jutussa.

Ruuska ei ollut aluksi toiminut niin kuin mielikuviemme miljonäärit, mutta antoi lopulta periksi ulkoiselle paineelle. Lopputulos? Rahat ovat menneet yhtä kiinteistöä lukuun ottamatta, ja nykyään hän elää velkaisena sosiaaliturvien varassa ja nauttii suomalaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta.³

Suomesta löytyy loputtomasti opettavia rahatarinoita, mutta kuulemme niitä vain harvoin. Rahapuhe ei ole avointa, ja niin rikastumiseen kuin köyhtymiseen liittyy edelleen stigma ja häpeä. Miten duunareista sitten tulee miljonäärejä ja miljonääreistä vähätuloisia? Raha on tasa-arvoista, ja kaikilla on samat mahdollisuudet oppia käyttämään sitä. Et voi olla parempi sydänkirurgi kuin koulut käynyt alan ammattilainen, mutta pystyt olemaan sydänkirurgia parempi rahataidoissa koulutustasostasi riippumatta. Tällöin pystyt elämään parempaa elämää kuin joku, joka tienaa moninkertaisesti sinua enemmän mutta ei hallitse rahataitoja. Toisaalta ilman rahataitoja voit päätyä vararikoon ja velkahelvettiin, vaikka sinulla olisi sydänkirurgin tulot. Mikä parasta, rahataitojen omaksuminen ei vaadi sydänkirurgin kykyjä. Tämä on lohdullista meille kaikille.

Tarinat muuttavat käsitystämme ympäröivästä maailmasta ja todellisuudesta. Edellä kerrotut rahatarinat ovat poikkeuksellisia, ja siksi halusin kertoa ne. Mitä rahaan ja henkilökohtaiseen talouteen tulee, ”se tavallinen tarina” menee jotakuinkin näin: Menet töihin, koetat selvitä työkykyisenä eläkevuosiin asti, maksat lähes koko työurasi ajan asuntolainaa ja toivot, etteivät muutosneuvottelut osu kohdallasi. Lottoat joka viikonloppu – jospa saisit vapahduksen tästä kaikesta. Niinä lyhyinä hetkinä, jolloin olet lomalla tai poissa töistä voit tehdä jotain mielekästä ja merkityksellistä elämälläsi. Rinnakkaistarina toisten selkänahoista revityillä rahoilla rikastuneet harvat miljonäärit siemailevat jahdeillaan mojitoja elämänsä merkityksettömyyteen. Se tavallinen tarina tekee rahasta pahan, jonka puute ja omistaminen ovat syitä elämän tyhjyyteen.

Sinun tarinasi ei tarvitse olla tällainen. Kun otat rahataidot haltuusi, pystyt murtamaan rahatarinoiden ahtaat raamit ja tekemään elämästäsi merkityksellisen ja itsesi näköisen – juuri rahan avulla.

KULUTA VÄHEMMÄN. TIENAA ENEMMÄN. SIJOITA SÄÄNNÖLLISESTI.

Aiheuttaako oman talouden hallinta sinussa epävarmuutta? Entä oletko joskus miettinyt, miten saisit parempaa palkkaa tai parempia töitä, muttet tiedä mistä aloittaa? Tai oletko kokeillut sijoittamista mutta lopettanut sen alkuunsa epäroinnin tai huonojen kokemusten takia?

Duunariperheestä ja nollavarallisuudesta ponnistanut Esa Juntunen on kasvattanut itselleen yli puolen miljoonan euron varallisuuden kolmekymppisenä ilman perintöjä, pikavoittoja tai muita oikoteitä. *Vaurastu viisaasti* -kirjassa hän kertoo käytännönläheisesti, kansantajuisesti sekä konkreettisin ja henkilökohtaisiin esimerkeihin, miten sinäkin pystyt lähtötilanteestasi riippumatta saamaan taloutesi kuntoon ja nostamaan sen tasolle, jota et ehkä ole edes pitänyt mahdollisena.

Matka vaurauteen alkaa luopumisesta ja itsensä ja omien tarpeiden löytämisestä ja jatkuu oman uran ja tienäämis-potentiaalin kehittämiseen. Juntusen opein sinäkin voit oppia hallitsemaan rahaa ja tekemään siitä työkalun juuri sinun näköisesi elämän toteuttamiseksi.

9 789520 460389

www.tammi.fi

36.22

ISBN 978-952-04-6038-9